Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA ĪVA BOTA [*YVES BOT*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2018. gada 10. aprīlī [1]

Lieta C-122/17

David Smith
pret
Patrick Meade,
Philip Meade,
FBD Insurance plc,
Īriju,
Attorney General

(*Court of Appeal* (Apelācijas tiesa, Īrija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesību aktu tuvināšana – Civiltiesiskās atbildības apdrošināšana saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu – Trešā direktīva 90/232/EEK – 1. pants – Atbildība par miesas bojājumiem, kas nodarīti visiem pasažieriem, izņemot vadītāju – Obligāta apdrošināšana – Direktīvu tiešā iedarbība – Pienākums nepiemērot direktīvai neatbilstošu valsts tiesisko regulējumu – Valsts iespēja atsaukties uz direktīvu lietā pret privātpersonu

1. Izskatāmais lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz Padomes Trešās direktīvas 90/232/EEK (1990. gada 14. maijs) par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligāto apdrošināšanu [2] interpretāciju.

2. Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā sākotnēji starp *David Smith* un *Patrick Meade*, *Philip Meade*, *FBD Insurance plc* (turpmāk tekstā – "*FBD*"), Īriju, kā arī *Attorney General* [Valdības juridiskais padomdevējs] par *D. Smith* ciestā kaitējuma atlīdzināšanu pēc ceļu satiksmes negadījuma, kurā bija iesaistīta *Patrick Meade* vadītā un *Philip Meade* piederošā automašīna.

3. 2007. gada 19. aprīļa spriedumā *Farrell* (C-356/05, EU:C:2007:229) Tiesa nosprieda, ka Trešās direktīvas 1. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru mehānisko transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātā apdrošināšana neattiecas uz atbildību par tādām personām nodarītiem miesas bojājumiem, kuras braukušas mehāniskā transportlīdzekļa daļā, kuru nav paredzēts aprīkot ar pasažieru sēdekļiem un kura nav aprīkota ar tiem [3]. Tiesa arī ir nospriedusi, ka Trešās direktīvas 1. pants atbilst visiem nosacījumiem, kas nepieciešami tā tiešai iedarbībai, un tātad ar to privātpersonām ir piešķirtas tiesības, uz kurām tās var tieši atsaukties valsts tiesās [4].

1 Oriģinālvaloda – franču.

2 OV 1990, L 129, 33. lpp.; turpmāk tekstā – "Trešā direktīva".

3 Spriedums, 2007. gada 19. aprīlis, *Farrell* (C-356/05, EU:C:2007:229, 36. punkts).

4 Spriedums, 2007. gada 19. aprīlis, *Farrell* (C-356/05, EU:C:2007:229, 44. punkts).

4. Tiesa tiek aicināta precizēt 2007. gada 19. aprīļa sprieduma *Farrell* (C-356/05, EU:C:2007:229) sekas šādā kontekstā: lai gan sākotnējais strīds ir bijis starp *D. Smith*, no vienas puses, un *Patrick Meade* un *Philip Meade*, no otras puses, kuriem kā atbildētāji pievienojās *FBD*, Īrija un *Attorney General*, procesuālajā posmā, kurā ir uzdots apskatāmais prejudiciālais jautājums, strīds ir starp *FBD*, kas ir *D. Smith* tiesību pārņēmēja, un Īrijas valsti. Šajā sakarā šī pēdējā kā aizstāvības pamatu norāda, ka Trešā direktīva varot uzlikt šim apdrošinātājam pienākumu izmaksāt kompensāciju *D. Smith*. Tādējādi esot radusies vispārīga problēma – kas gan nav jauna, bet pastāv atsevišķā procesuālā konfigurācijā –, noskaidrot, vai direktīva var uzlikt pienākumus privātpersonai situācijā, kad valsts šo direktīvu nav transponējusi pareizi.

5. Šajos secinājumos es vispirms izklāstīšu iemeslus, kādēļ es uzskatu, ka strīdā starp apdrošināšanas sabiedrību, kura ir tāda cietušā tiesību pārņēmēja, kuram tā ir izmaksājusi kompensāciju, no vienas puses, un valsti, no otras puses, valsts tiesai ir pienākums nepiemērot tās valsts tiesību normas, saskaņā ar kurām transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātā apdrošināšana neattiecas uz atbildību par miesas bojājumiem, kas nodarīti tādām personām, kuras braukušas mehāniskā transportlīdzekļa daļā, kuru nav paredzēts aprīkot ar pasažieru sēdekļiem un kura nav aprīkota ar tiem, un kuru neatbilstība Trešās direktīvas 1. pantam izriet no 2007. gada 19. aprīļa sprieduma *Farrell* (C-356/05, EU:C:2007:229).

6. Turpinājumā es izskaidrošu, kādēļ es uzskatu, ka tādu valsts tiesību noteikumu, kuras ir pretrunā Trešās direktīvas 1. pantam, nepiemērošanas rezultātā apdrošinātājam, kurš ir rīkojies, ievērojot šos noteikumus, nevar tikt noteikts pienākums atlīdzināt cietušajam kaitējumu, kādu neaptver apstiprināta apdrošināšanas polise.

I. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības

7. Ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2009/103/EK (2009. gada 16. septembris) par civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību [5] tika atcelta Padomes Direktīva 72/166/EEK (1972. gada 24. aprīlis) par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un attiecībā uz kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību [6], kā arī Padomes Otrā direktīva 84/5/EEK (1983. gada 30. decembris) par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu [7] un Trešā direktīva. Tomēr, ņemot vērā pamatlietas faktu norises laiku, ir jāievēro atcelto direktīvu normas.

8. Saskaņā ar Pirmās direktīvas 3. panta 1. punktu:

"Katra dalībvalsts [..] veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka civiltiesiskā atbildība par to transportlīdzekļu lietošanu, kas parasti atrodas tās teritorijā, ir apdrošināta. Sedzamās atbildības apjomu un apdrošināšanas seguma noteikumus nosaka, pamatojoties uz tā apmēriem."

9. Otrās direktīvas 1. panta 1. punktā bija noteikts:

"[Pirmās direktīvas] 3. panta 1. punktā minētā apdrošināšana obligāti attiecas gan uz kaitējumu īpašumam, gan uz miesas bojājumiem."

5 OV 2009, L 263, 11. lpp.

6 OV 1972, L 103, 1. lpp.; turpmāk tekstā – "Pirmā direktīva".

7 OV 1984, L 8, 17. lpp.; turpmāk tekstā – "Otrā direktīva".

10. Šīs direktīvas 2. panta 1. punkta pirmajā daļā bija paredzēts:

"Katra dalībvalsts veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka jebkuri likumos paredzētie vai līgumā noteiktie noteikumi, kas iekļauti apdrošināšanas polisē, kura izsniegta saskaņā ar [Pirmās direktīvas] 3. panta 1. punktu, un kas transportlīdzekļu lietošanas vai vadīšanas apdrošināšanu neattiecina uz:

– [..]

– personām, kuras ir pārkāpušas obligātās tehniskās prasības attiecībā uz attiecīgā transportlīdzekļa stāvokli un drošību,

piemērojot [Pirmās direktīvas] 3. panta 1. punktu, tiktu uzskatīti par spēkā neesošiem [..]."

11. Trešās direktīvas 1. panta pirmajā daļā bija paredzēts:

"[..] [Pirmās direktīvas] 3. panta 1. punktā minētā apdrošināšana ietver atbildību par transportlīdzekļa lietošanas rezultātā radītiem miesas bojājumiem visiem pasažieriem, izņemot vadītāju."

B. Īrijas tiesības

12. *Road Traffic Act 1961* (1961. gada Likums par ceļu satiksmi), tā redakcijā, kas bija spēkā pamatlietas faktu rašanās laikā (turpmāk tekstā – "1961. gada likums"), 56. panta 1. punktā bija paredzēts, ka autovadītājs pa koplietošanas ceļiem nedrīkst vadīt mehānisko transportlīdzekli, kam nav apstiprinātas un spēkā esošas apdrošināšanas polises, kas aptver neuzmanību transportlīdzekļa lietošanā, kā rezultātā ir radies pienākums atlīdzināt kaitējumu ikvienai personai, izņemot personu, uz kuru attiecas izņēmums.

13. Šā 1961. gada likuma 56. panta 3. punktā bija paredzēts, ka transportlīdzekļa lietošana, pārkāpjot 56. panta 1. punktā noteikto aizliegumu, ir noziedzīgs nodarījums.

14. Saskaņā ar šā likuma 65. panta 1. punkta a) apakšpunktu par "personu, uz kuru attiecas izņēmums" šā paša likuma 56. panta 1. punkta izpratnē bija uzskatāma:

"Jebkura persona, kas pieprasa kompensāciju par miesas bojājumiem, ko tā cietusi, atrodoties mehāniskajā transportlīdzeklī vai uz tā (vai tā vilktā transportlīdzeklī), ar kuru saistīts attiecīgais dokuments, izņemot mehānisko transportlīdzekli vai vilktu transportlīdzekli, vai sakabinātus transportlīdzekļus, kuru kategorijas šā punkta izpratnē norādītas ministra izdotos noteikumos, ar nosacījumu, ka ar minētajiem noteikumiem civiltiesiskās atbildības obligātā apdrošināšana netiek attiecināta uz pasažieriem:

i) kuri atrodas jebkurā mehāniskā transportlīdzekļa, izņemot liela izmēra sabiedriskā transporta līdzekli, daļā, ja vien to nav paredzēts aprīkot ar pasažieru sēdekļiem un kura nav aprīkota ar tiem, vai

ii) kuri brauc dzīvojamajā treilerī, kas piekabināts mehāniskajam transportlīdzeklim, šādam transportlīdzekļu sastāvam pārvietojoties sabiedriskā vietā."

15. *Road Traffic (Compulsory Insurance) Regulations, 1962* (Ministra 1962. gada Ceļu satiksmes (obligātās apdrošināšanas) noteikumi), redakcijā, kas bija spēkā pamatlietas faktu rašanās laikā (turpmāk tekstā – "ministra 1962. gada noteikumi"), 6. panta 1. punkta a) apakšpunktā bija noteikts:

"[1961. gada likuma 65. panta 1. punkta a) apakšpunkta] piemērošanas nolūkos par transportlīdzekļiem uzskata:

a) visus transportlīdzekļus, kurus ir paredzēts aprīkot ar pasažieru sēdekļiem un kuri ir aprīkoti ar tiem, izņemot velosipēdus."

II. Pamatlietas fakti un prejudiciālais jautājums

16. 1999. gada 19. jūnijā *D. Smith* tika ļoti smagi ievainots, kad autofurgons, kurā viņš kā pasažieris brauca aizmugurē, sadūrās ar citu transportlīdzekli, kurš arī brauca pa koplietošanas ceļu pie Taljelenas [*Tullyallen*] (Īrija). Negadījuma brīdī šo autofurgonu vadīja *Patrick Meade* un tas piederēja *Philip Meade*. Minētais autofurgons nebija aprīkots ar stacionāriem sēdekļiem pasažieriem, kuri brauc šā transportlīdzekļa aizmugurē.

17. Transportlīdzekļa apdrošināšanas polise, kuru *Philip Meade* bija noslēdzis ar *FBD*, negadījuma brīdī bija spēkā esoša un apstiprināta atbilstoši piemērojamajam Īrijas tiesiskajam regulējumam. Šajā polisē bija ietverta izslēgšanas klauzula attiecībā uz autofurgona aizmugurē braucošiem pasažieriem, kurā bija paredzēts, ka "pasažiera" segums ietver vienīgi pasažieri, kurš sēž stacionārā sēdeklī transportlīdzekļa priekšpusē.

18. *D. Smith* cēla prasību pret *Patrick Meade* un *Philip Meade* par nolaidību un pienākumu nepildīšanu.

19. Saņēmusi paziņojumu par *D. Smith* iesniegto kompensācijas izmaksas pieteikumu, *FBD* 2001. gada 13. augusta vēstulē atteicās izmaksāt *Philip Meade* kompensāciju sakarā ar *D. Smith* nodarītajiem miesas bojājumiem. Šī apdrošināšanas sabiedrība atsaucās uz apdrošināšanas polisē ietverto izslēgšanas klauzulu un norādīja, ka šī polise neaptver miesas bojājumus, kas radušies personām, kuras kā pasažieri pārvadāti transportlīdzekļa daļā, kuru nav paredzēts aprīkot ar pasažieru sēdekļiem un kura nav aprīkota ar tiem.

20. 2007. gada 19. aprīlī Tiesa pasludināja spriedumu lietā *Farrell* (C-356/05, EU:C:2007:229), kurā tā saistībā ar pamatlietā aplūkojamo Īrijas tiesisko regulējumu būtībā nosprieda, ka Trešās direktīvas 1. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru mehānisko transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātā apdrošināšana neattiecas uz atbildību par tādām personām nodarītiem miesas bojājumiem, kuras braukušas mehāniskā transportlīdzekļa daļā, kuru nav paredzēts aprīkot ar pasažieru sēdekļiem un kura nav aprīkota ar tiem, un ka šī tiesību norma atbilst visiem nosacījumiem, kas nepieciešami tās tiešai iedarbībai, un tātad ar to privātpersonām ir piešķirtas tiesības, uz kurām tās var tieši atsaukties valsts tiesās. Tomēr Tiesa uzskatīja, ka valsts tiesai ir jāpārbauda, vai uz šo noteikumu var atsaukties, vēršoties pret tādu struktūru kā tā, par kuru bija runa lietā, kurā tika taisīts šis spriedums.

21. Izskatot strīdu starp *D. Smith*, no vienas puses, un *Patrick Meade* un *Philip Meade*, *FBD*, Īriju un *Attorney General*, no otras puses, pirmajā instancē, *High Court* (Augstā tiesa, Īrija) 2009. gada 5. februāra nolēmumā atzina, ka 1961. gada likuma 65. panta 1. punkta a) apakšpunktu un ministra 1962. gada noteikumu 6. pantu ir iespējams interpretēt atbilstoši Trešajai direktīvai.

22. 2009. gada 10. februārī *High Court* (Augstā tiesa) apstiprināja starp *FBD* un *D. Smith* pēc 2009. gada 5. februāra nolēmuma pieņemšanas noslēgto mierizlīgumu. Saskaņā ar šo mierizlīgumu *FBD Philip Meade* vietā izmaksāja *D. Smith* naudas summu 3 miljonus euro. Pēc tam pār *D. Smith* tika nodibināta tiesas aizsardzība. Pēc šīs summas izmaksas *FBD* pārņēma *D. Smith* tiesības.

23. Tiesvedība pret, pirmkārt, *Patrick Meade* un *Philip Meade* un, otrkārt, Īriju un *Attorney General* tika apturēta.

24. Par *High Court* (Augstā tiesa) nolēmumu *FBD* iesniedza apelācijas sūdzību iesniedzējtiesā – *Court of Appeal* (Apelācijas tiesa, Īrija), uzsverot, ka šī pirmā minētā tiesa, interpretējot valsts tiesisko regulējumu *contra legem*, esot kļūdaini piemērojusi no 1990. gada 13. novembra sprieduma *Marleasing* (C-106/89, EU:C:1990:395) izrietošo judikatūru un ka tās nolēmuma rezultātā Trešajai direktīvai ar atpakaļejošu spēku ir piešķirta horizontālā tiešā iedarbība attiecībā pret to, jo tā esot privāta apdrošināšanas sabiedrība. Turklāt šī sabiedrība precizēja, ka gadījumā, ja tās apelācijas sūdzība tiktu apmierināta, tā centīsies no valsts atgūt *D. Smith* izmaksāto naudas summu.

25. *Court of Appeal* (Apelācijas tiesa) vērš uzmanību uz to, ka pamatlietas faktu rašanās laikā personas, kuras brauca autofurgonos, kas nebija aprīkoti ar stacionāriem sēdekļiem, bija "personas, uz kurām attiecas izņēmums" gan 1961. gada likuma 65. panta 1. punkta a) apakšpunkta ar grozījumiem, gan ministra 1962. gada noteikumu izpratnē, un ka Īrijas tiesiskajā regulējumā nebija noteikts juridisks pienākums tās apdrošināt. Šī tiesa turklāt precizē, ka autovadītāji, kuriem bija apstiprināta apdrošināšanas polise, vadot transportlīdzekli bez apdrošināšanas seguma personām, kas brauc, nesēžot stacionārā sēdeklī, neizdarīja noziedzīgu nodarījumu. Visbeidzot, iesniedzējtiesa norāda, ka 1961. gada likuma 65. panta 1. punkta a) apakšpunkts bija formulēts tādējādi, ka, pat ja kompetentais ministrs būtu vēlējies noteikt regulējumu, lai attiecinātu obligāto apdrošināšanu arī uz šādām personām, tad, šādi rīkodamies, viņš būtu pārsniedzis savas pilnvaras.

26. Turklāt iesniedzējtiesa norāda, ka tās izskatāmās apelācijas ietvaros rodas jautājums par 2007. gada 19. aprīļa sprieduma *Farrell* (C-356/05, EU:C:2007:229) sekām. Šajā ziņā tā uzsver, ka lietā, kurā tika taisīts šis spriedums, vadītājs nebija apdrošināts, kaut gan pienākums nodrošināt segumu bija *Motor Insurers Bureau of Ireland* (turpmāk tekstā – "*MIBI*"). Turpretim izskatāmajā lietā *FBD* ir privāta struktūra, kura nevar tikt pielīdzināta valsts struktūrai. Turklāt – atšķirībā no lietas, kurā tika taisīts spriedums *Farrell* (C-356/05, EU:C:2007:229), – transportlīdzekļa īpašnieks – *Philip Meade* – bija apdrošināts, lai arī saskaņā ar apdrošināšanas polises noteikumiem ir ticis tieši izslēgts segums attiecībā uz tādiem pasažieriem kā *D. Smith*, kuri transportlīdzekļa aizmugurē ir braukuši citādi, nevis stacionārā sēdeklī.

27. Iesniedzējtiesa balstās uz premisu, ka aplūkojamais valsts tiesiskais regulējums nevar tikt interpretēts atbilstīgi Trešās direktīvas 1. panta pirmajai daļai.

28. Tā *Court of Appeal* (Apelācijas tiesa) – pretēji *High Court* (Augstā tiesa) – ir secinājusi, ka abas aplūkojamās valsts tiesību normas pašas par sevi ir "pilnīgi skaidri saprotamas un brīvas no jebkādas neskaidrības" un ka abās tiesību normās ir "tieši izslēgti tādi gadījumi kā aplūkojamais, kad pasažieris braucis mehāniskā transportlīdzekļa daļā, kas nav bijusi aprīkota ar stacionāriem sēdekļiem" [8]. Par to, kas *Court of Appeal* (Apelācijas tiesa) ieskatā attiecas uz likumdošanas politikas izvēli, šī tiesa ir norādījusi uz to, ka šajā interpretācijas jautājumā tā nav vienisprātis ar *High Court* (Augstā tiesa), apgalvojot, ka "šīs normas nebija iespējams interpretēt tādā veidā, kas būtu saderīgs ar Trešās direktīvas prasībām, jo, tās interpretējot citādi, nozīmētu veikt interpretāciju *contra legem* un tā būtu abu šo tiesību normu faktiskā formulējuma pārkāpšana" [9].

8 Skat. lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu (32. punkts).

9 Skat. lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu (34. punkts).

29. Tādēļ iesniedzējtiesai rodas jautājumus, kā valsts tiesai būtu jārīkojas lietā, kurā lietas dalībnieki ir privātpersonas, ja piemērojamais valsts tiesiskais regulējums acīmredzami neatbilst direktīvas noteikumiem un ja šo tiesisko regulējumu nav iespējams interpretēt atbilstoši šiem noteikumiem.

30. Šajā ziņā *Court of Appeal* (Apelācijas tiesa) uzskata, ka no 2016. gada 19. aprīļa sprieduma *DI* (C-441/14, EU:C:2016:278) izriet, ka gadījumā, ja atbilstīga interpretācija nav iespējama, valsts tiesai, ja tas ir iespējams, valsts tiesības nebūtu jāpiemēro – pat arī strīdos starp privātpersonām.

31. No tā *Court of Appeal* (Apelācijas tiesa) secina, ka gan 1961. gada likuma 65. panta 1. punkta a) apakšpunkts, gan ministra 1962. gada noteikumu 6. pants nebūtu jāpiemēro, ciktāl šajās tiesību normās ir izslēgts apdrošināšanas segums attiecībā uz pasažieriem, kuri nebrauc stacionārā sēdeklī.

32. Šajā ziņā *Court of Appeal* (Apelācijas tiesa) uzskata, ka tad, ja ministra 1962. gada noteikumu 6. pantā lietotais formulējums "kurus ir paredzēts aprīkot ar pasažieru sēdekļiem un kuri ir aprīkoti ar tiem" netiktu piemērots, 1961. gada likuma 65. panta 1. punkta a) apakšpunkts būtu piemērojams visiem citiem transportlīdzekļiem, izņemot velosipēdus, un tas nozīmētu juridisku pienākumu apdrošināt visus transportlīdzekļus. Kas attiecas uz šo pēdējo tiesību normu, nepiemērojamā norma būtu šā likuma 65. panta 1. punkta a) apakšpunkta i) daļa.

33. Šo normu nepiemērošanai būtu atpakaļejošs spēks. No tā izrietētu, ka pamatlietā aplūkojamā apdrošināšanas polise vairs nebūtu uzskatāma par "apstiprinātu polisi" 1961. gada likuma 62. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē. Iesniedzējtiesas ieskatā pamatlietā aplūkojamais transportlīdzekļa vadītājs un īpašnieks šajos apstākļos teorētiski būtu pastrādājuši noziedzīgu nodarījumu, pirmajam vadot šo transportlīdzekli pa koplietošanas ceļu bez apstiprinātas apdrošināšanas polises un otrajam pieļaujot, ka minētais transportlīdzeklis tiek vadīts šādi.

34. Tomēr *Court of Appeal* (Apelācijas tiesa) uzskata, ka tad, ja no pamatlietā aplūkojamās apdrošināšanas polises tiktu izslēgta pati izslēgšanas klauzula, kas attiecas uz pasažieriem, kuri nebrauc stacionārā sēdeklī, pamatojoties uz to, ka šī klauzula neatbilst Savienības tiesībām, šī polise automātiski atgūtu apstiprinātas polises statusu 1961. gada likuma 62. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē un *Patrick Meade* un *Philip Meade* kriminālatbildības problēma izzustu.

35. Šīs tiesas ieskatā tas tālāk rada jautājumu, vai paziņojums par nepiemērošanu varētu tikt izvērsts vai būtu jāizvērš tik tālu un vai tāds paziņojums būtībā nebūtu Trešās direktīvas tiešas horizontālās iedarbības forma attiecībā pret privāto apdrošinātāju *FBD*.

36. Līdz ar to iesniedzējtiesa uzskata, ka izskatāmajā lietā ir radušies sarežģīti un līdz šim neatrisināti jautājumi par to, cik lielā mērā var tikt uzskatīts, ka transportlīdzekļu apdrošināšanas direktīvām ir tieša iedarbība attiecībā pret tādu pilnīgi privātu personu kā *FBD*, ja – kā nepieciešams – netiek piemērotas attiecīgās 1961. gada likuma 65. panta 1. punkta a) apakšpunkta un ministra 1962. gada noteikumu 6. panta normas, ņemot vērā 2007. gada 19. aprīļa spriedumu *Farrell* (C-356/05, EU:C:2007:229).

37. Iesniedzējtiesa uzsver, ka, ja tai ir pienākums nepiemērot apdrošināšanas polisē ietverto izslēgšanas klauzulu, no tā izriet, ka *D. Smith* ir pamatoti vērsies pret *Patrick Meade* un *Philip Meade* un ka *FBD* savukārt ir bijis pienākums izmaksāt kompensāciju šiem atbildētājiem. Taču iesniedzējtiesa norāda, ka, ja tai turpretim nav pienākuma nepiemērot apdrošināšanas polisē ietverto izslēgšanas klauzulu, *FBD* būs tiesības prasīt valstij atlīdzināt 3 miljonus euro, ko tā ir samaksājusi *D. Smith* ar pārskaitījumu, izmantojot atbilstošās juridiskās procedūras, tajā skaitā, iespējams, prasību atlīdzināt zaudējumus, pamatojoties uz *Francovich* u.c. [10] judikatūru.

10 Spriedums, 1991. gada 19. novembris, *Francovich* u.c. (C-6/90 un C-9/90, EU:C:1991:428).

38. Šādos apstākļos *Court of Appeal* (Apelācijas tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

"Ja:

i) ar attiecīgajām valsts tiesību normām no transportlīdzekļa obligātās civiltiesiskās apdrošināšanas ir izslēgtas personas, kam nav paredzēti stacionāri sēdekļi mehāniskajā transportlīdzeklī,

ii) attiecīgajā apdrošināšanas polisē ir paredzēts, ka apdrošināšanas segums attiecas tikai uz pasažieriem, kuri brauc stacionāros sēdekļos, un faktiski negadījuma brīdī šī polise bija apstiprināta apdrošināšanas polise minēto valsts tiesību aktu izpratnē,

iii) attiecīgās valsts tiesību normas, kurās ir paredzēta šāda izslēgšana no apdrošināšanas seguma, jau ar agrāku Tiesas nolēmumu (spriedums, 2007. gada 19. aprīlis, *Farrell*, C-356/05, EU:C:2007:229) ir atzītas par Savienības tiesību aktiem pretējām un tādējādi nav jāpiemēro, un

iv) valsts tiesību normu formulējums nepieļauj tādu interpretāciju, kas būtu saderīga ar Savienības tiesību prasībām,

tad, ja tiesvedībā starp privātpersonām un privātu apdrošināšanas sabiedrību par ceļu satiksmes negadījumu, kurā 1999. gadā ir nodarīti smagi miesas bojājumi pasažierim, kurš nebrauca stacionārā sēdeklī, un ja ar lietas dalībnieku piekrišanu valsts tiesa ir apvienojusi privāto apdrošināšanas sabiedrību un valsti kā atbildētājus, vai valsts tiesai, kura nepiemēro attiecīgās valsts tiesību normas, arī ir pienākums nepiemērot vai citādi liegt apdrošinātājam atsaukties uz izslēgšanas klauzulu, kas ietverta mehānisko transportlīdzekļu apdrošināšanas polisē, kura tobrīd bija spēkā, tā, ka cietušais attiecīgi varētu saņemt atlīdzību tieši no apdrošināšanas sabiedrības, pamatojoties uz šo polisi? Pakārtoti, vai šāds rezultāts būtībā būtu pielīdzināms direktīvas horizontālai tiešai iedarbībai pret privātpersonu, kas ir aizliegts ar Savienības tiesību aktiem?"

III. Mana analīze

39. Ar savu prejudiciālo jautājumu, kurš manā ieskatā ir jāpārformulē, lai to pielāgotu pamatlietas konfigurācijai un priekšmetam, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, pirmkārt, vai strīdā starp apdrošināšanas sabiedrību, kura ir pārņēmusi tāda cietušā tiesības, kuram tā ir izmaksājusi kompensāciju, no vienas puses, un valsti, no otras puses, tai ir pienākums nepiemērot tās valsts tiesību normas, saskaņā ar kurām transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātā apdrošināšana neietver atbildību par miesas bojājumiem, kas nodarīti personām, kuras brauc mehāniskā transportlīdzekļa daļā, kuru nav paredzēts aprīkot ar pasažieru sēdekļiem un kura nav aprīkota ar tiem, un kuru neatbilstība Trešās direktīvas 1. pantam izriet no 2007. gada 19. aprīļa sprieduma *Farrell* (C-356/05, EU:C:2007:229).

40. Otrkārt, iesniedzējtiesa lūdz Tiesu norādīt, vai tāda attiecīgās valsts tiesību normu nepiemērošana nozīmē, ka nav piemērojama arī aplūkojamajā apdrošināšanas polisē ietvertā izslēgšanas klauzula, kas nozīmētu, ka apdrošinātājam tiktu uzlikts pienākums izmaksāt kompensāciju cietušajam.

41. Lai pareizi noorientētos, kādā procesuālajā konfigurācijā ir iesniegts izskatāmais lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, ir jāprecizē, ka strīds pamatlietā – kā tas apstiprinājās tiesas sēdē – tā procesuālajā stadijā, kurā šis lūgums ir iesniegts, ir starp *FBD* un Īrijas valsti. Tātad runa ir par strīdu ar vertikālu raksturu.

42. No šā skatpunkta izskatāmā lieta tādējādi atšķiras no lietas, kurā pasludināts 2016. gada 19. aprīļa spriedums *DI* (C-441/14, EU:C:2016:278), uz kuru iesniedzējtiesa vairākkārt ir atsaukusies. Piebildīšu, ka minētais spriedums attiecās uz iespēju atsaukties uz Savienības tiesību vispārēja principa, konkrētajā gadījumā – nediskriminācijas vecuma dēļ principa, izslēgšanu strīdā starp privātpersonām, bet izskatāmajā lietā runa ir par direktīvas seku noteikšanu. Ņemot vērā direktīvas – kā Savienības atvasināto tiesību akta – īpašās iezīmes, kuras Tiesa daudzkārt ir uzsvērusi, es katrā ziņā neuzskatu, ka no 2016. gada 19. aprīļa sprieduma *DI* (C-441/14, EU:C:2016:278) izdarāmie secinājumi varētu tikt automātiski pārnesti uz lietu, kurā ir jārisina problēma par atsevišķas direktīvas sekām.

43. Pamatlietā aplūkojamā vertikālā strīda ietvaros būtībā ir radies jautājums, vai direktīva ir piemērota tam, lai tieši uzliktu pienākumu privātpersonai, konkrētajā gadījumā – *FBD*. Šis jautājums ir radies tāpēc, ka runa ir par Īrijas valdības izvirzītu aizstāvības pamatu, lai tai netiktu uzlikts pienākums izmaksāt kompensāciju *D. Smith*.

44. Taču tiesas sēdē apstiprinājās, ka *Court of Appeal* (Apelācijas tiesa) izskatāmās prasības ietvaros, kurā pretējās puses ir *FBD* un Īrijas valsts, nav tikuši izvirzīti nekādi prasījumi saistībā ar šīs valsts atbildību par Savienības tiesību pārkāpumiem, pamatojoties uz no 1991. gada 19. novembra sprieduma *Francovich* u.c. (C-6/90 un C-9/90, EU:C:1991:428) izrietošo judikatūru. To apstiprina iesniedzējtiesas sniegtā informācija, saskaņā ar kuru tajā noturētās tiesas sēdes laikā *FBD* advokāts precizēja, ka tad, ja viņa klientes apelācijas sūdzība tiktu apmierināta, tā, izmantojot atbilstošos juridiskos mehānismus, tostarp attiecīgā gadījumā ceļot prasību par zaudējumu atlīdzību, pamatojoties uz *Francovich* u.c.[11] judikatūru, mēģinātu atgūt no valsts *D. Smith* izmaksāto naudas summu[12].

45. No šīs informācijas es secinu, ka no atbildes uz iesniedzējtiesas uzdoto prejudiciālo jautājumu būs atkarīgs, vai pēc tam *FBD* cels vai necels prasību, lai no valsts piedzītu naudas summu, kas atbilst tai, kādu šis apdrošinātājs ir izmaksājis *D. Smith*.

46. Tādējādi ar šo tiesvedības stratēģiju lietas dalībnieki cenšas iepriekš noskaidrot – un tas ir atspoguļots arī iesniedzējtiesas Tiesai uzdotajā prejudiciālajā jautājumā –, kādus pienākumus Savienības tiesības uzliek attiecīgi *FBD* un Īrijas valstij tādā situācijā kā pamatlietā aplūkotā.

47. Ir skaidrs, ka tad, ja Tiesas atbildes ievirze būs tāda, lai nospriestu, ka, neraugoties uz to, ka Īrijas valsts nav pareizi transponējusi Trešās direktīvas 1. pantu, pienākums izmaksāt kompensāciju *D. Smith* tomēr ir *FBD*, šis apdrošinātājs varētu izšķirties par labu tam, lai neceltu prasību tiesā ar mērķi atgūt no šīs valsts *D. Smith* izmaksāto naudas summu, vai nu atsaucoties uz minētās valsts atbildību prasībā par zaudējumu atlīdzību, pamatojoties uz *Francovich* u.c.[13] judikatūru, vai arī attiecīgā gadījumā izmantojot citus Īrijas tiesībās piedāvātos procesuālos mehānismus.

48. *Court of Appeal* (Apelācijas tiesa) izskatāmās prasības ietvaros *FBD* ir pārņēmusi cietušā *D. Smith* tiesības[14]. Šā tiesvedības posma mērķis ir noskaidrot, kam – apdrošinātājam vai valstij – saskaņā ar Savienības tiesībām ir pienākums izmaksāt kompensāciju cietušajam. Personas, kurai ir jāizmaksā šī kompensācija, noskaidrošana notiek, pārbaudot *High Court* (Augstā tiesa) izvēlēto pamatojumu, proti, ka 1961. gada likuma 65. panta 1. punkta a) apakšpunkts un ministra 1962. gada noteikumu 6. pants var tikt interpretēti atbilstīgi Trešajai direktīvai un ka no tā izriet, ka konkrētajā apdrošināšanas līgumā ietvertā izslēgšanas klauzula bija jāatzīst par spēkā neesošu.

49. Kā es to iepriekš norādīju, iesniedzējtiesa apšauba šo premisu. Tieši tāpēc tā strīdu tiesā tālāk apskata no Trešās direktīvas tiešās iedarbības skatpunkta.

11 Spriedums, 1991. gada 19. novembris, *Francovich* u.c. (C-6/90 un C-9/90, EU:C:1991:428).

12 Skat. lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu (9. punkts).

13 Spriedums, 1991. gada 19. novembris, *Francovich* u.c. (C-6/90 un C-9/90, EU:C:1991:428).

14 Skat. lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu (8. un 25. punkts).

50. Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru strīdu izskatošajai valsts tiesai savas kompetences ietvaros ir pienākums pilnībā piemērot Savienības tiesības un aizsargāt tiesības, kas ar tām ir piešķirtas privātpersonām, nepiemērojot nevienu valsts tiesību normu, kas varētu būt tām pretrunā [15].

51. Atgādināšu, ka saskaņā ar Pirmās direktīvas 3. panta 1. punktu "katra dalībvalsts [..] veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka civiltiesiskā atbildība par to transportlīdzekļu lietošanu, kas parasti atrodas tās teritorijā, ir apdrošināta". Turklāt Trešās direktīvas 1. panta pirmajā daļā ir precizēts, ka "[Pirmās direktīvas] 3. panta 1. punktā minētā apdrošināšana ietver atbildību par transportlīdzekļa lietošanas rezultātā radītiem miesas bojājumiem visiem pasažieriem, izņemot vadītāju".

52. 2007. gada 19. aprīļa spriedumā *Farrell* (C-356/05, EU:C:2007:229) Tiesa nosprieda, ka Trešās direktīvas 1. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru mehānisko transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātā apdrošināšana neattiecas uz atbildību par tādām personām nodarītajiem miesas bojājumiem, kuras braukušas mehāniskā transportlīdzekļa daļā, kuru nav paredzēts aprīkot ar pasažieru sēdekļiem un kura nav aprīkota ar tiem [16].

53. Tāpat Tiesa nosprieda, ka Trešās direktīvas 1. pants atbilst visiem nosacījumiem, kas nepieciešami tā tiešai iedarbībai, un tātad ar to privātpersonām ir piešķirtas tiesības, uz kurām tās var tieši atsaukties valsts tiesās [17].

54. Šajā saistībā tā atgādināja savu pastāvīgo judikatūru, saskaņā ar kuru direktīvas normai ir tieša iedarbība, ja šī norma pēc satura šķiet esam beznosacījuma un pietiekami precīza [18].

55. Tiesa konstatēja, ka Trešās direktīvas 1. pants atbilst šiem kritērijiem, norādot, ka šis pants ļauj identificēt gan dalībvalsts pienākumu, gan labuma ieguvējus un ka šo noteikumu saturs ir beznosacījuma un precīzs [19]. Līdz ar to Tiesas ieskatā uz Trešās direktīvas 1. pantu var atsaukties, lai nepiemērotu valsts tiesību normas, ar kurām obligātās apdrošināšanas segums nav attiecināts uz personām, kas brauc jebkurā transportlīdzekļa daļā, kuru nav paredzēts aprīkot ar pasažieru sēdekļiem un kura nav aprīkota ar tiem [20].

56. Uz jautājumu par to, vai uz šo tiesību normu var atsaukties, vēršoties pret Otrās direktīvas 1. panta 4. punktā minēto garantiju struktūru, atbilde tika ieskicēta 2007. gada 19. aprīļa spriedumā *Farrell* (C-356/05, EU:C:2007:229) un pēc tam papildināta 2017. gada 10. oktobra spriedumā *Farrell* (C-413/15, EU:C:2017:745).

57. Šajā pēdējā minētajā spriedumā Tiesa nosprieda, ka attiecībā pret tādu privāto tiesību struktūru, kurai dalībvalsts ir uzticējusi veikt uzdevumu sabiedrības interesēs, kāds ir uzdevums, kas ir nesaraujami saistīts ar dalībvalstīm Otrās direktīvas 1. panta 4. punktā paredzēto pienākumu, un kurai šajā nolūkā saskaņā ar likumu ir īpašas pilnvaras, piemēram, apdrošinātājiem, kuri darbojas attiecīgās dalībvalsts transportlīdzekļu apdrošināšanas tirgū, izvirzīt prasību kļūt par tās dalībnieku un to finansēt, var vērsties, atsaucoties uz direktīvas normām, kurām var būt tieša iedarbība [21].

15 Spriedums, 1978. gada 9. marts, *Simmenthal* (106/77, EU:C:1978:49, 21. punkts).

16 Spriedums, 2007. gada 19. aprīlis, *Farrell* (C-356/05, EU:C:2007:229, 36. punkts).

17 Spriedums 2007 gada 19 aprilis *Farrell* (C-356/05 EU C 2007 229 44 punkts)

18 Spriedums 2007 gada 19 aprilis *Farrell* (C-356/05 EU C 2007 229 37 punkts un tajā minētā judikatūra)

19 Spriedums 2007 gada 19 aprilis *Farrell* (C-356/05 EU C 2007 229 38 punkts)

20 Spriedums 2007 gada 19 aprilis *Farrell* (C-356/05 EU C 2007 229 38 punkts)

21 Spriedums, 2017. gada 10. oktobris, *Farrell* (C-413/15, EU:C:2017:745, 42. punkts).

58. Atšķirībā no lietām, kurās tika taisīti abi iepriekš minētie spriedumi *Farrell*[22], pamatlietā nav iesaistīta Īrijas garantiju struktūra, proti, *MIBI*. Šķiet, ka tas tā ir tāpēc, ka – atšķirībā no tā transportlīdzekļa, kurā sēdēja *Elaine Farrell*, īpašnieka – transportlīdzekļa, kurā brauca *D. Smith*, īpašnieks (*Philip Meade*) tomēr bija noslēdzis transportlīdzekļa apdrošināšanas polisi.

59. Kā norādīju iepriekš, strīds pamatlietā procesuālajā posmā, kurā ir iesniegts izskatāmais lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, ir starp *FBD* un Īrijas valsti.

60. Ja reiz Trešās direktīvas 1. panta tiešā iedarbība ir tikusi atzīta, līdz ar to nevar būt nekādu šaubu par *FBD* iespēju atsaukties uz šo tiesību normu, vēršoties pret Īrijas valsti, lai netiktu piemērotas Trešajai direktīvai neatbilstošas valsts tiesību normas. Kas ir iespējams, vēršoties pret tādu valsts atvasinājumu kā *MIBI*, tam tā *a fortiori* ir jābūt, vēršoties pret valsti kā publisko tiesību subjektu. Ir jāizvairās no tā, ka valsts varētu gūt priekšrocības no Savienības tiesību neievērošanas[23].

61. No iepriekš minētā izriet, ka iesniedzējtiesā izskatāmā strīda ietvaros *FBD* ir pamats atsaukties uz Trešās direktīvas 1. pantu, lai panāktu 1961. gada likuma 65. panta 1. punkta a) apakšpunkta un ministra 1962. gada noteikumu 6. panta nepiemērošanu.

62. Ja Īrijas sistēmā garantiju struktūras aizstājoša iesaistīšanās nav paredzēta gadījumā, ja transportlīdzekļa īpašniekam ir apdrošināšanas polise, un ja tā neaptver atsevišķu risku[24], kāds tai tomēr būtu bijis jāsedz, ja Trešās direktīvas 1. pantu valsts būtu transponējusi pareizi, tad finansiālās sekas par to ir jāuzņemas šai pēdējai minētajai.

63. Pretēji tam, ko mēģina likt atzīt Īrijas valdība, Trešās direktīvas 1. pantam neatbilstošu valsts tiesību normu nepiemērošanai automātiski nav jānozīmē, ka apdrošinātājam tiek uzlikts pienākums izmaksāt kompensāciju *D. Smith*. Vēršu uzmanību uz to, ka konkrētajā apdrošināšanas līgumā ietvertā izslēgšanas klauzula ir valsts likumdevēja apstiprinātas apdrošināšanas polises noslēgšanai paredzēto noteikumu īstenošanas izpausme. Strīda pamatlietā ietvaros Īrijas valsts nevar atsaukties uz Trešās direktīvas 1. pantu, lai panāktu šā līgumiskā noteikuma nepiemērošanu un lai no tā izsecinātu apdrošinātāja pienākumu uzņemties pienākumu izmaksāt kompensāciju *D. Smith*.

64. Tāda atbildības uzņemties sekas par direktīvas nepareizu transponēšanu pārnešana būtu pretrunā Tiesas pastāvīgajai judikatūrai, saskaņā ar kuru ar atvasinātu Savienības tiesību aktu, kāda ir direktīva, tā rakstura un īpašo iezīmju dēļ nevar tieši tikt uzlikti pienākumi privātpersonām.

65. Šajā saistībā ir jāatgādina, ka saskaņā ar LESD 288. panta trešo daļu direktīvu saistošais raksturs, kas ir pamatā iespējai uz tām atsaukties, pastāv tikai attiecībā uz "dalībvalstīm, kurām tās adresētas"[25]. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru no minētā izriet, ka direktīva pati par sevi nevar radīt pienākumus privātpersonai un tātad uz to nevar atsaukties, vēršoties pret šādu personu valsts tiesā[26]. Saskaņā ar Tiesas norādīto, ja iespēja atsaukties uz transponētajām direktīvām tiktu attiecināta arī uz attiecībām starp privātpersonām, tiktu atzīta Eiropas Savienības vara noteikt privātpersonām saistības, kam ir tūlītējas sekas, kaut gan tai šāda kompetence ir vienīgi tad, ja tai ir dotas pilnvaras pieņemt regulas[27].

22 Spriedumi, 2007. gada 19. aprīlis, *Farrell* (C-356/05, EU:C:2007:229), un 2017. gada 10. oktobris, *Farrell* (C-413/15, EU:C:2017:745).

23 Spriedums, 2017. gada 10. oktobris, *Farrell* (C-413/15, EU:C:2017:745, 32. punkts un tajā minētā judikatūra).

24 Kā Tiesa atzinusi 2013. gada 11. jūlija spriedumā *Csonka* u.c. (C-409/11, EU:C:2013:512), "šādas iestādes veikts kompensācijas maksājums ir uzskatāms par pēdējo iespēju, kas ir paredzēta vienīgi gadījumā, kad kaitējumu ir radījis neidentificēts transportlīdzeklis vai transportlīdzeklis, attiecībā uz kuru nav izpildīts Pirmās direktīvas 3. panta 1. punktā minētais apdrošināšanas pienākums" (30. punkts un tajā minētā judikatūra). Tiesas ieskatā šī pēdējā situācija attiecas uz "transportlīdzekli, attiecībā uz kuru nav noslēgts apdrošināšanas līgums" (31. punkts).

25 Skat. spriedumu, 2013. gada 12. decembris, *Portgás* (C-425/12, EU:C:2013:829, 22. punkts).

26 Skat. it īpaši spriedumu, 2017. gada 10. oktobris, *Farrell* (C-413/15, EU:C:2017:745, 31. punkts un tajā minētā judikatūra). Kā Tiesa ir nospriedusi 1987. gada 8. oktobra spriedumā *Kolpinghuis Nijmegen* (80/86, EU:C:1987:431), "valsts iestāde, vēršoties pret privātpersonu, nevar atsaukties uz direktīvas tiesību normu, kuras nepieciešamā transponēšana valsts tiesībās vēl nav notikusi" (10. punkts). Skat. arī spriedumu, 2014. gada 27. februāris, *OSA* (C-351/12, EU:C:2014:110, 47. punkts un tajā minētā judikatūra).

27 Skat. it īpaši spriedumu, 2017. gada 10. oktobris, *Farrell* (C-413/15, EU:C:2017:745, 31. punkts un tajā minētā judikatūra).

No šīs judikatūras izriet, ka pat tad, ja uz privātpersonu attiecas direktīvas piemērojamība *ratione personae*, vēršoties pret šo personu valsts tiesās, uz tās normām nevar atsaukties tieši [28]. Tādējādi no direktīvas normām izrietoša vertikāla tieša iedarbība nevar tikt atzīta, ja valsts pati nevar atsaukties uz savu saistību neizpildi, vēršoties pret privātpersonām [29].

66. Turklāt – pretēji tam, ko Īrijas valdība ir apgalvojusi aplūkojamajā prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā, – *FBD* pienākums uzņemties kompensācijas izmaksāšanu *D. Smith* nevar izrietēt, pēc analoģijas piemērojot judikatūras virzienu 1996. gada 30. aprīļa spriedumā *CIA Security International* (C-194/94, EU:C:1996:172) un 2000. gada 26. septembra spriedumā *Unilever* (C-443/98, EU:C:2000:496), kuros abos bija runa par Padomes Direktīvas 83/189/EEK (1983. gada 28. marts), ar ko nosaka informācijas sniegšanas procedūru tehnisko standartu un noteikumu jomā [30], interpretāciju. Kā Tiesa norādījusi šā pēdējā minētā sprieduma 51. punktā, šā judikatūras virziena specifiskums ir balstīts atziņā, ka "Direktīvā 83/189 nekādi nav definēts tās tiesību normas materiālais saturs, pamatojoties uz kuru valsts tiesai ir jāizšķir tajā izskatāmais strīds. Tā privātpersonām nerada ne tiesības, ne pienākumus".

67. Turklāt manā ieskatā 1996. gada 28. marta spriedums *Ruiz Bernáldez* (C-129/94, EU:C:1996:143) nevar tikt uztverts tā, ka ar to valstij būtu atļauts atsaukties uz Trešās direktīvas 1. pantu, vēršoties pret *FBD*, lai pēdējā minētā uzņemtos kompensācijas izmaksāšanas pienākumu, jo pašu problemātiku par atsaukšanās iespēju uz direktīvu, vēršoties pret privātpersonu, šajā spriedumā Tiesa nevērtēja.

68. Visbeidzot uzsvēršu, ka pienākuma uzlikšana *FBD* izmaksāt kompensāciju *D. Smith* tādos apstākļos kā pamatlietā novestu pie netaisnīga un tiesiskās noteiktības principam neatbilstoša rezultāta. Proti, kā pamatoti norāda iesniedzējtiesa, ir skaidrs, ka tāds privāttiesību subjekts kā *FBD* ir rīkojies, pamatojoties uz apstrīdētajām valsts tiesību normām, kurās ir paredzēta seguma izslēgšana, lai izsniegtu apstiprinātu apdrošināšanas polisi. *FBD* nebija nekādas līgumu slēgšanas brīvības, un šīs polises izsniegšana bija nevis apdrošinātāja patstāvīgas rīcības, bet gan valsts tiesību aktos noteiktas rīcības rezultāts.

69. Turklāt, kā pamatoti atzīmē iesniedzējtiesa, "nevar būt tikpat kā nekādu šaubu, ka *FBD* izrakstītās apdrošināšanas polises izmaksās šajā gadījumā bija atspoguļots likumīgs uzskats par apdrošināšanas risku ierobežojumiem un šie riski netika attiecināti arī uz pasažieriem, kuri brauca autofurgonos bez stacionāriem sēdekļiem" [31]. Atzīt Trešās direktīvas 1. panta vertikālu tiešu iedarbību nozīmētu likt apdrošinātājam uzņemties veikt sniegumu, kāds līgumā nebija paredzēts.

70. Šajos apstākļos es nevaru atzīt par pieņemamu, ka neatbilstošās valsts tiesību normas izslēdzošā efekta, ko strīdā starp *FBD* un Īrijas valsti rada Trešās direktīvas 1. pants, rezultātā šim apdrošinātājam ar atpakaļejošu spēku tiek uzlikts šajā pantā paredzētais pienākums, proti, izmaksāt kompensāciju par "transportlīdzekļa lietošanas rezultātā radītiem miesas bojājumiem visiem pasažieriem, izņemot vadītāju".

71. Pat ja tiktu uzskatīts, ka uz apdrošinātāju gulstošais pienākums izriet nevis no Trešās direktīvas 1. panta, bet gan no valsts tiesību normām, no kurām būtu izslēgti šim pantam neatbilstošie elementi, tas nemainītu manu nostāju, kas ir balstīta uz noteikumu, ka valsts tā vai citādi nedrīkst gūt jebkādas priekšrocības no direktīvas nepareizas transponēšanas, meklējot veidus, kā uzlikt apdrošinātājiem pienākumu segt riskus, ko pati valsts ir tieši izslēgusi no risku seguma.

28 Skat. spriedumu, 2013. gada 12. decembris, *Portgás* (C-425/12, EU:C:2013:829, 25. punkts).

29 Šajā nozīmē skat. Simon, D., *Le système juridique communautaire*, 3. izdevums, Presses universitaires de France, Parīze, 2001, 317. punkts, īpaši 396. un 397. lpp.

30 OV 1983, L 109, 8. lpp.

31 Skat. lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu (33. punkts).

72. Šajā ziņā atgādināšu, ka no Pirmās direktīvas 3. panta 1. punkta un Trešās direktīvas 1. panta pirmās daļas skaidri izriet, ka katras dalībvalsts pienākums ir veikt visus vajadzīgos pasākumus, lai ar transportlīdzekļu lietošanu saistīto civiltiesisko atbildību par tādu transportlīdzekļa pasažieru kā *D. Smith* ciestajiem miesas bojājumiem segtu apdrošināšana. Ja dalībvalsts tādus pasākumus nav veikusi un ja, kā tas ir aplūkojamajā gadījumā, tā pat ir veikusi pasākumus, kuru rezultātā šādas kaitējuma kategorijas atlīdzināšana ir izslēgta no apdrošināšanas līgumiem, manā ieskatā tai par to ir jāuzņemas finansiālā atbildība.

73. Galu galā, apdrošinātājs nav pārkāpis ne Trešās direktīvas 1. panta pirmajā daļā paredzēto noteikumu, ne savas valsts tiesību normas, ar kurām šis pants ir transponēts. Valsts ir pārkāpusi minēto pantu, transponējot to nepareizi. Tā nedrīkstētu gūt priekšrocības no šīs nepareizās transponēšanas situācijas.

74. Tas atbilst judikatūras, kurā ir attīstīta direktīvu tiešā iedarbība, pašai loģikai, ka tādam privāttiesību subjektam kā *FBD*, kura, atgādināšu, ir pārņēmusi cietušā tiesības, strīdā ar valsti ir jābūt iespējamam prasīt no šīs pēdējās ievērot tās pienākumus. Šajā ziņā ir jāatgādina, ka tiešās iedarbības teorijas pamatā ir arguments par "ieinteresēto personu modrību savu tiesību aizsardzībā" [32].

75. Manas analīzes noslēgumā situācija pamatlietā var tikt rezumēta šādi: piekrītot mierizlīgumam ar *D. Smith* pēc *High Court* (Augstā tiesa) 2009. gada 5. februāra nolēmuma, lai šim pēdējam izmaksātu kompensāciju, *FBD* patiesībā izpildīja pienākumu, kas gūlās uz Īrijas valsti. Tāds pienākums juridiski nevar tikt pārnests uz *FBD*, jo tādējādi tiktu radīta Trešās direktīvas 1. panta pirmās daļas tiešā iedarbība pret šo apdrošinātāju, liekot šim pēdējam segt risku, kāds nebija ņemts vērā, aprēķinot apdrošināšanas prēmiju.

76. Tādējādi situācija pamatlietā ir pielīdzināma tam, ka Īrijas valsts ir nepamatoti iedzīvojusies, un tātad tā būtu jālabo, lai nodrošinātu tās atbilstību Pirmās direktīvas 3. panta 1. punktam un Trešās direktīvas 1. panta pirmajai daļai.

77. No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka strīdā starp apdrošināšanas sabiedrību, kura ir pārņēmusi tāda cietušā tiesības, kuram tā ir izmaksājusi kompensāciju, no vienas puses, un valsti, no otras puses, valsts tiesai ir pienākums nepiemērot tās valsts tiesību normas, saskaņā ar kurām transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātā apdrošināšana neaptver atbildību par miesas bojājumiem, kas nodarīti personām, kuras brauc mehāniskā transportlīdzekļa daļā, kuru nav paredzēts aprīkot ar pasažieru sēdekļiem un kura nav aprīkota ar tiem, kuru neatbilstība Trešās direktīvas 1. pantam izriet no 2007. gada 19. aprīļa sprieduma *Farrell* (C-356/05, EU:C:2007:229).

78. Tādas Trešās direktīvas 1. pantam neatbilstošu valsts tiesību normu nepiemērošanas rezultātā apdrošinātājam, kurš ir rīkojies saskaņā ar tādām normām, nedrīkst tikt uzlikts pienākums atlīdzināt cietušajam kaitējumu, ko nesedz apstiprināta apdrošināšanas polise.

32 Spriedums, 1963. gada 5. februāris, *van Gend & Loos* (26/62, EU:C:1963:1, 25. lpp.). Jāatsaucas arī uz ģenerāladvokāta N. Vāla [*N. Wahl*] secinājumiem lietā *Portgás* (C-425/12, EU:C:2013:623), kuros viņš, atsaucoties uz 1986. gada 26. februāra spriedumu *Marshall* (152/84, EU:C:1986:84, 47. punkts), atgādināja, ka "direktīvu tiešas iedarbības atzīšana būtībā balstās uz diviem savstarpēji papildinošiem mērķiem: nepieciešamību efektīvi garantēt privātpersonu tiesības, kas tām var rasties, pamatojoties uz šiem tiesību aktiem, kā arī vēlēšanos sodīt valsts iestādes, kuras nav ievērojušas saistošo spēku un nav nodrošinājušas efektīvu to piemērošanu" (30. punkts).

IV. Secinājumi

79. Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, iesaku Tiesai uz *Court of Appeal* (Apelācijas tiesa, Īrija) uzdoto prejudiciālo jautājumu atbildēt šādi:

1) Strīdā starp apdrošināšanas sabiedrību, kura ir pārņēmusi tāda cietušā tiesības, kuram tā ir izmaksājusi kompensāciju, no vienas puses, un valsti, no otras puses, valsts tiesai ir pienākums nepiemērot tās valsts tiesību normas, saskaņā ar kurām transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātā apdrošināšana neaptver atbildību par miesas bojājumiem, kas nodarīti personām, kuras brauc mehāniskā transportlīdzekļa daļā, kuru nav paredzēts aprīkot ar pasažieru sēdekļiem un kura nav aprīkota ar tiem, kuru neatbilstība Padomes Trešās direktīvas 90/232/EEK (1990. gada 14. maijs) par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligāto apdrošināšanu 1. pantam izriet no 2007. gada 19. aprīļa sprieduma *Farrell* (C-356/05, EU:C:2007:229).

2) Tādas Trešās direktīvas 90/232 1. pantam neatbilstošu valsts tiesību normu nepiemērošanas rezultātā apdrošinātājam, kurš ir rīkojies saskaņā ar tādām normām, nedrīkst tikt uzlikts pienākums atlīdzināt cietušajam kaitējumu, ko nesedz apstiprināta apdrošināšanas polise.